

Höga förväntningar är A och O

Att undervisa elever med andra modersmål än svenska har tidigare berört lärare på gymnasiets språkintröduktion eller grundskolans förberedelseklass, men i dag ligger det i de allra flesta lärares angelägenhet att ta denna elevgrupp i beaktning då elever med andra modersmål än svenska går i de flesta klasser och program. Ni är nog säkert flera sva-lärare där ute i landet som känner igen er i situationer där allt fler kollegor kommer med funderingar kring hur de på bästa sätt kan bemöta och undervisa elever med andra modersmål än svenska i sina ämnen. Vi heter Maria Viik och Sara Bruzelli och är SKUA-utvecklare för gymnasiet i Örnsköldsvik och vi kommer här presentera den fortbildning vi håller för kollegor som vill vidareutbilda sig inom språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt (vidare SKUA).

Text: Sara Bruzelli och Maria Viik

”Man har fått ett nytt perspektiv kring dessa elever och deras tillvaro i klassrummet. Jag tycker själv att man fått flera olika verktyg och tips på hur man kan stötta dessa elever och jobba språk- och kunskapsutvecklande i undervisningen.”

Detta citat kommer från en deltagare under vår halvtidsutvärdering av vår fortbildning här på Örnsköldsviks gymnasium inom SKUA. Men låt oss backa bandet till läsåret 18/19 då vi fick erbjudandet att gå den handledarutbildning inom SKUA som hålls av Nationellt centrum för svenska som andraspråk via

Stockholms universitet. Utbildningen pågick under ett års tid där vi varje månad åkte till Stockholm och träffade kollegor från hela landet samt våra kursledare Monika Lindvall och Mikael Olofsson. Mellan träffarna hade vi uppgifter att testa på våra egna elever och kollegor, inläsning i vår kurslitteratur och tid att skriva reflektioner. Träffarna i Stockholm var uppbyggda på ett genialiskt sätt på så vis att vi fick *uppleva* ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt – inte bara läsa om det teoretiskt. Det fanns en metanivå i alla övningar där vi som kursdeltagare dels fick vara ”elever” och dels se det med handledarglasögon

Foto: Pixabay.com

och fundera hur vi kunde ta med oss kunskapen vidare in i våra kommande uppdrag som SKUA-utvecklare i våra egna kommuner. Att just få *uppleva* övningar och ”känna det i kroppen” i praktiska moment varvat med teoretiska föreläsningar och tid för gemensamma pedagogiska reflektioner var något vi tog fasta på i vårt kommande upplägg.

Under våren 2019 påbörjade vi planeringen av vår egen fortbildning som skulle börja hösten 2019. Vi valde att först träffa rektorsgruppen för att informera om SKUA, då det inte är en självklarhet att veta vad det innebär. Att få ”känna det i kroppen” har varit våra ledord och därför valde vi att göra en av Monika och Mikael övningar som heter ”The watercycle”. Rektorerna fick muntligt förklara en grafisk bild över vattnets kretslopp på sitt andraspråk (i det här fallet engelska) och på så sätt känna på svårigheten att använda sig av ett andraspråk som man förvisso har ett relativt gott vardagsspråk i, men där inte många har ämnesspråket för att förklara ord som ”avdunstning”, ”kretslopp”, ”uppvärmning” och ”nederbörd”. Vi har senare identifierat denna stund som en aha-upplevelse som ledde till att våra rektorer snabbt fick förståelse för *skolspråk* kontra *vardagsspråk* och vikten av att *alla* lärare ansvarar för språket i respektive ämne.

Rektorsgruppen tog därefter vid och funderade ut vilka arbetslag som skulle prioriteras att starta SKUA-fortbildningen. Ett arbete som mynnade ut i att de tre yrkesintroduktionsprogrammen: *restaurang och livsmedel*, *industri* samt *vård och omsorg* fick starta SKUA-fortbildningen hösten 2019.

Något vi tog med oss från Nationellt centrum för svenska som andraspråks SKUA-utbildning var vikten av implementering, vilket gjorde att vi redan under vårterminen valde att möta de tre arbetslagen som vi skulle möta under kommande läsår. Vi pratade om upplägg, förväntningar samt valet av kurslitteratur, vilket föll på densamma vi själva läst under SKUA-utbildningen, *Stärk språket stärk lärandet* av Pauline Gibbons. En bok vi verkligen kan passa på att rekommendera för den intresserade som både vill ha forskningsbaserad kunskap samt rika tips på övningar och pedagogiska upplägg för att jobba språk- och kunskapsutvecklande.

”Mer varierande undervisning, där eleverna själva blir mer aktiva i sitt lärande. Jag har ingen klass i år med flerspråkiga elever, men har använt flera av metoderna i klasserna på nationella programmet och eleverna har tyckt att det har varit bra.”

Deltagarröst från vår utvärdering

Från Nationellt centrum för svenska som andraspråks SKUA-utbildning tog vi även till oss kunskapen i att utforma en fortbildning, så att den faktiskt leder ända till att deltagaren gör en förändring i sitt undervisningssätt. Vi är många som suttit på inspirerande föreläsningar och gått därifrån med långa anteckningar, men sedan sker ändå ingen förändring i klassrummet. Nu vet vi att föreläsningar får just bara den effekten – de inspirerar, men leder inte enkelt till ett förändrat beteende. Återigen slår vi ett slag för att deltagarna måste få ”uppleva det i kroppen” och själva se behovet av förändringen. Något som var tacksamt för oss som kommande SKUA-fortbildare var förstås att de tre arbetslag vi skulle möta redan identifierat ett behov av att förändra sin undervisning för att stärka både elevers faktakunskaper men även stärka elevers språkutveckling.

Våren övergick till sommarlov som i sin tur övergick till höstterminen och den stundande SKUA-fortbildningen, vars inne-

håll och form vi skapat på egen hand med material och upplägg inspirerade av den goda SKUA-utbildning vi själva gick föregående år. Vi har varsin tjänst å 20% dedikerad till SKUA och denna fortbildning vilket är tillräckligt för att hinna med planering, utförande och uppföljning med de tre arbetslagen.

Under läsåret 19/20 har vi 10 träffar planerade med respektive arbetslag. Men vi inleder och avslutar varje termin med en gemensam halvdagsträff med alla arbetslag och tillhörande rektorer (återigen implementering!). Mellan träffarna har även våra deltagare inläsning och övningar att genomföra. Under träffarna avverkas lärandesamtal där vi tar del av varandras reflektioner men vi testat även övningar som, precis som ni vet vid det här laget, ska ”kännas i kroppen”.

Jag tycker att det är viktigt att implementera nya metoder i undervisningen för att kunna stötta dem i lärandet och förståelsen.”

Deltagarröst från vår utvärdering

Det är en underdrift att säga att vi uppskattat att mötas under denna fortbildning. Även om vi, Sara och Maria, suttit i en handledarroll med ansvar för innehåll och utformning, är vi inga experter utan alla deltagare har bidragit med kompetens som gjort att vi alla kommit längre i vår kunskapsinhämtning. Vi har medvetet skapat en prestigelös atmosfär där det ska kännas lätt att bidra med sina tankar och reflektioner. Vår erfarenhet säger att lärare ofta är omedvetet kompetenta och vi vill att vår fortbildning inte bara bidrar med ny kunskap inom SKUA utan också lyfter individerna och synliggör den kompetens de redan besitter.

Om vi bara ska dra en slutsats efter denna SKUA-fortbildning så är det att nyckeln till utveckling sitter i att höga förväntningar, på oss själva, våra kollegor och på eleverna, är A och O.

SARA BRUZELLI OCH MARIA VIK

Foto: Karl-Patrik Vestin

Sara är förstelärare och legitimerad gymnasielärare i engelska och svenska som andraspråk. Hon har sedan 2011 arbetat med elever med andra modersmål än svenska, både på SFI och numera på gymnasiet och språkintröduktion. Sedan läsåret 18/19 är hon utbildad SKUA-utvecklare via Stockholms universitet och fortbildar nu arbetslag på Örnsköldsviks gymnasium inom SKUA.

Maria är legitimerad gymnasielärare i svenska och svenska som andraspråk. Hon har arbetat på gymnasieskolan och språkintröduktion sedan 2005 där hon undervisar i svenska som andraspråk. Sedan läsåret 18/19 är hon utbildad SKUA-utvecklare via Stockholms universitet och fortbildar nu arbetslag på Örnsköldsviks gymnasium inom SKUA.

Utanför sin anställning på Örnsköldsviks gymnasium har de tillsammans startat upp en verksamhet för att kunna nå ut med SKUA till andra utanför gymnasietts väggar. Vill du komma i kontakt med dem hittar ni deras kontaktuppgifter på www.skuaconsult.se